

Posudek na diplomovou práci Bc. Lenky Komrskové *Subkultura graffiti z genderové perspektivy*

Práce Lenky Komrskové otevírá téma, kterému se dostává společenské pozornosti, nikoliv však pozornosti akademické a analytické. O tom konečkonců svědčí i to, že nedávně publikovaná nová kniha o českých subkulturách *Revolta stylem* (Kolářová M., 2011) se o graffiti nezmiňuje. V tomto ohledu, i proto, že práce slibuje genderový rozměr, který v analýzách subkultur také chybí, se práce dotýká fenoménu, který kritickou reflexi potřebuje. Autorka navíc má k dispozici jistou míru subkulturního kapitálu, o který se opírá. Přesto se domnívám, že předkládaná práce není pohledem kritickým a analytickým.

První kritická připomínka se vztahuje k uspořádání a struktuře práce:

Po diskuzi konceptu subkultur (kde genderová reflexe tvoří 3 strany z celkových 18, a omezuje se v zadadě pouze na reference k prvnímu textu McRobbie a Garber z roku 1976 (!); k genderu se vyjadřuje i práce Nancy MacDonald, se kterou autorka pracuje dále v textu, ta není ale v této úvodní konceptualizaci uvedena) následuje relativně zdlouhavá kapitola o hiphopové subkultuře, která nepřehledně cestuje mezi New Yorkem a českým kontextem (zde ale např. chybí odkazy na kapitolu Anny Oravcové z již uvedené knihy.) K genderové sondě se práce dostává až v kapitole č. 6 (str. 58f.), kde je také poprvé nastíněn analytický postup. Předchozí kapitoly práce nejsou svázány s výzkumnou otázkou, nejsou provázány s vlastním tématem práce a tak nabízejí trochu neuspořádaný a nestrukturovaný pohled na historii hiphopové subkultury. Nicméně tyto kontextualizační kapitoly mají problém s cestováním mezi NY scénou, či scénou západní Evropy a českým kontextem.

Metodologie

S touto nepřehlednou strukturou práce se pojí také neujasnění toho, jak autorka nakládá s primárním materiálem. Přestože vyjasnění metodologie přichází až v kapitole 6, celou práci se ozývají citáty z rozhovorů s lidmi, kteří graffiti dělají. Samo o sobě by toto propojení analytického textu s primárním materiálem bylo bezesporu ku prospěchu práce a bylo by záhodno. Nicméně: není jasné, jak rozhovory vznikaly, jak autorka rozhovory získávala, ani jak s nimi analyticky nakládala. Jako hlavní zdroj informací jsou zde rozhovory s writerem Poise, což je samo o sobě problematické vzhledem k tomu, že práce proklamuje genderově kritický pohled a zájem o hierarchie a genderové nerovnosti. Tím, že práce dává tak velký (a v mnoha místech nekritický) prostor jednomu konkrétnímu hlasu (a hlasu mužskému), tyto hierarchie sama reprodukuje. To, že autorka obtížně hledá odstup od primárních výroků se ukazuje i na str. 30, kde vysvětluje, proč nepracuje s knihou *In Graffiti We Trust*. Na jednu stranu je její rozhodnutí nepracovat s citáty uvedenými v knize správné a etické, na str. druhé ukazuje, že rozhovory s účastníky scény nejsou podrobovány kritické analýze. Práci celkově chybí analýza a je spíše popisem, a to ne bez zajímavosti, nicméně absence analýzy je základním nedostatkem akademické práce.

Jelikož i výzkumná otázka je formulována jako zájem o genderové bariéry a překážky, nevádí tolik, že práce nezahrnuje žádný další rozměr genderu v graffiti jako subkulturní praktice. Kapitola 6 rekapituluje hlavní genderové mantinely. Způsob organizace kategorií i jejich popsání ale – dovoluji si tvrdit – nepřináší nové poznatky. Resp. zdá se, že v zásadě potvrzuje poznatky prací McRobbie a Macdonald výrazně staršího data. Proto prosím diplomadku, aby v debatě shrnula, kde si myslí, že se současné české prostředí odlišuje od starších prací, které navíc vznikaly v jiném prostředí. Či jak je možné porozumět stálosti některých genderových vztahů.

Vysvětlit bych také prosila autorčin postoj k „pozitivní diskriminace“, str. 49. Zde sice autorka kritizuje pozici Poise, ale není jasné, jak rozumí pojmu „pozitivní diskriminace“ a proč toto chování hodnotí jako diskriminační. Celkově je nutné konstatovat, že práce postrádá jak teoretické zakotvení konceptu genderu – tedy hlavní kritické kategorie, kterou chce využít pro analýzu, a tato absence konceptuální kostry se potom ukazuje při tematizaci genderových bariér v graffiti, tak také seriózní diskuzi k subkultuře jako sociálnímu

fenoménu. Oproti této absenci bohaté literatury k tématu subkultur zvláště působí až příliš vyostřená kritika konceptu jedné větve birminghamského centra pro studium kultury, které sledovalo propojení subkultur a třídních struktur. Tato kritika je sice oprávněná, ale autorka ji v zásadě přebírá z jiných zdrojů a nikterak nezužitkovává v analýze.

V této úvodní části také narážíme na klíše, která by si diplomová práce mohla ušetřit. např. na str. 19, kdy se graffiti spojuje s nutností se „zabavit“. Takových míst je v práci povíce.

Jako nejpovedenější část práce hodnotím kapitolu 5, která pojednává o hierarchiích v graffiti obecně (nicméně bez vztahu k genderu, a to i bez detailnějšího pojednání maskulinit, které zde přímo nabízí). V této kapitole se objevují náznaky abstraktnějšího pojednání sociálních vztahů, které překračují za jinak převážně popisný charakter práce.

Práce se rodila dlouze a složitě, v zásadě jedinou psanou část, kterou jsem měla možnost komentovat byl slovníček pojmů a části kapitoly 5. I z toho důvodu některé nedostatky práce hodnotím mírněji.

Celkové hodnocení:

Práce podává velké množství zajímavých detailů o subkultuře, nedostává se jí ale kritického odstupu od své „insiderské“ pozice, ani od využívaných zdrojů, a tak celkově analytického pohledu.

Práci přes své četné výhrady k obhajobě doporučuji. Prozatím navrhuji hodnocení **dobře**, nicméně výsledné hodnocení a „obhájení“ práce se bude samozřejmě odvíjet od průběhu obhajoby a od schopnosti diplomandky odpovědět na kritické připomínky obou posudků a komise.

Mgr. Kateřina Kolářová, PhD.

V Praze, 15. října 2012